

ECOURI UCRAINE

Revistă literar-culturală și educativ-informativă
a Uniunii Ucrainenilor din România

30 | NOIEMBRIE
2021

9 noiembrie, Ziua Limbii Ucrainene în România

La 9 noiembrie, când este sărbătorită oficial Ziua Limbii Ucrainene în România, am dorit să subliniez de la tribuna Parlamentului că diversitatea lingvistică este o componentă fundamentală a identității europene, iar cultivarea limbii materne rămâne un element prioritar pe continentul european și cel mai puternic instrument de conservare a patrimoniului unui popor.

România rămâne cel mai bun exemplu în ceea ce privește conservarea limbii materne, devenind chiar model de bune practici în domeniu, preluat de tot mai multe state, care își ajustează legislația în domeniul protecției drepturilor lingvistice ale persoanelor aparținând minorităților naționale, îmbunătățind, în același timp, inclusiv mecanismele de transpunere a acestora în practică.

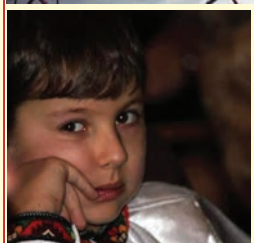
În țara noastră, ucrainenii reprezintă a treia minoritate după numărul de etnici. Foarte multe dintre localitățile în care trăiesc compact aceștia sunt atestate documentar de peste șapte secole, iar locuitorii acestora au participat la numeroase evenimente marcante din istoria României. De tot atâtea secole, o sărbătoare importantă a comunității ucrainene rămâne cea dedicată limbii materne, moștenirea sacră a unei națiuni. Un popor poate exista doar prin perpetuarea specificității sale culturale, tradiționale și lingvistice, iar, în România, Legea nr. 213/2018 a transpus în practică o dorință mai veche a etnicilor ucraineni de a celebra Ziua Limbii Ucrainene în fiecare an, la 9 noiembrie.

Cu toate acestea, trebuie să rămânem conștienți că adoptarea unei legi nu reprezintă o garanție că limba maternă va rămâne vie. Din păcate, încă apar cazuri izolate ale unor funcționari și aleși locali, care, prin politici populiste sau tendințe negative în ceea ce privește respectarea unor drepturi ce contravin spiritului european, rămân în antiteză cu politica națională și cea europeană, încercând să genereze, de dragul unor calcule pur electorale, o competiție de rele practici.

Așadar, este nevoie de eforturi permanente și consecvente pentru păstrarea și transmiterea acestui tezaur lingvistic mai departe, către urmașii noștri, continuând astfel traiectoria europeană și mondială a respectării specificului identitar național. Promovarea conservării limbilor materne rămâne un deziderat major, pentru că aceasta încurajează diversitatea lingvistică și educația multilingvă, contribuind, într-o mare măsură, la dezvoltarea conștiinței privind tradițiile lingvistice și culturale din întreaga lume, consolidarea solidarității bazate pe înțelegere, toleranță și dialog, rămânând consecvenți bunelor practici democratice, cu ajutorul cărora statul român devine tot mai puternic și mai respectat.

La mulți ani tuturor ucrainenilor cu ocazia Zilei Limbii Ucrainene!

Deputat Nicolae-Miroslav PETREȚCHI
Președintele Uniunii Ucrainenilor din România

ASPECTE ALE ORIGINII POPORULUI UCRAINEAN ȘI ALE LIMBII UCRAINE

Atât articolul de față, cât și cele ce vor urma fac parte dintr-o cercetare a noastră¹, intitulată *Influența limbii române asupra lexicului limbii ucrainene*, la care am lucrat în ultimii patru ani.

Despre ucrainenii se poate spune orice. Ca despre orice alt popor. Și orice se afirmă poate fi la fel de bine acceptat sau contestat. Scopul acestui articol este de a-l ajuta pe cititor să-și formeze o idee cât mai clară despre originea poporului vecin, să-și construiască o viziune proprie asupra Ucrainei, alta decât cea statornicită în perioada în care această țară forma una dintre cele cincisprezece republici sovietice.

Fiind o ramură a triburilor slave migratoare, istoria Ucrainei și a poporului ei deseori s-a confundat cu istoria poporului rus și a Rusiei. Marea majoritate a oamenilor de rând, ba chiar și o parte dintre istorici, au adoptat răspânditul stereotip că ucrainenii și rușii reprezintă același popor și au aproximativ aceeași limbă. În opinia lui Augustin Deac: „Istoria adevărată a ucrainenilor și a țării lor – Ucraina – cu fireștile ei involburări și necesarele limpezimi, cu paradoxurile și «enigmele» ei, cu malformările și omisiunile știute și neștiute, recunoscute sau abil tănuite este, cel puțin în

literatura istorică românească, dar se pare că și în cea străină, foarte puțin abordată, cunoscută și destul de confuz prezentată.”

Istoriografia oficială din anii Uniunii Sovietice îi prezenta pe ruși ca pe o națiune dominantă, promovându-se ideea că Rusia Kieveană ar fi fost leagănul rușilor, ucrainenilor și bielușilor în egală măsură, lăsând să se înțeleagă că orașul Kiev ar fi fost, de fapt, un oraș rus, „mama orașelor rusești”, iar Ucraina și-a dezvoltat o cultură și o identitate națională proprii abia după invazia tătară, pe la începutul secolului al XIV-lea. Este adevărat că, de-a lungul istoriei, cu excepția unor scurte perioade, ucrainenii nu au avut un stat propriu, de aici, probabil, apare și negarea existenței națiunii ucrainene, deși există nenumărate și convingătoare argumente privind identitatea națională ucraineană și dreptul la existență națională independentă. Încă din timpul cnejilor Volodymyr Sveatoslavyci (supranumit și „cel Sfânt”, „cel Mare”, „cel asemeni Apostolilor”) și al lui Iaroslav cel Înțelept, Rusia Kieveană, cu centrul la Kiev, era cel mai înfloritor stat răsăritean.

Natalia BURDUJA

(Continuare la pag. 5)

Botezul Sfântului Cneaz Volodymyr. Fresca lui V. M. Vasnetsov din Catedrala Sfântului Volodymyr cel Mare întocmai cu Apostolii (Volodymyrska) din Kiev, 1890

¹ Teza de doctorat: *Influența limbii române asupra lexicului limbii ucrainene*, susținută la data de 25.09.2020 la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Conceptualistul, pictorul, fotograful și reprezentantul artei ucrainene contemporane Arsen Savadov, una dintre figurile cheie ale *Noului Val* ucrainean, s-a născut la 24 septembrie 1962 la Kiev în familia graficianului Volodymyr Savadov, un armean, originar din Baku.

Absolvent al Institutului de Artă de Stat în 1986 și membru al grupării artistice „Comuna din Paris” din Kiev, Savadov a devenit unul dintre cei mai activi reprezentanți ai transavangardei ucrainene, așa-numitul „Valul rusesc de Sud”. Punctul de plecare pentru o nouă perioadă în arta ucraineană îl reprezintă faimoasa lucrare „Tristețea Cleopatrei” («Сум Клеопатри»), realizată de A. Savadov împreună cu Heorhii Sencenko în anul 1987.

În anii '90, a lucrat în domeniul fotografiei și al videoului în colaborare cu Heorhii Sencenko, iar, mai apoi, cu Oleksandr Harcenko, preferând, în cele din urmă, o carieră creativă individuală. Cea mai mare popularitate i-au adus proiectele timpurii, provocatoare: „Ciocolata Donbas” («Донбас-Шоколад») 1997 și „Cartea morților” («Книга мертвих») 2001, lucru pe care Savadov îl recunoaște și de care este mândru: „Competiția din vremurile noastre îi obligă pe creatori să se agațe de atenția publicului

– Primul număr în limba rusă al revistei „ART Ukraine” conține pe copertă opera ta „Fuga în Egipt” («Вмеч в Егунет») 2010, care a fost prezentată pentru prima dată publicului din Ucraina, în timpul evenimentelor revoluționare recente.

– Da. Lucrarea a fost concepută inițial ca o scenă biblică. Aceasta face parte dintr-un ciclu mai mare de lucrări, cu care închei o anumită listă de personaje, pe care am decis să le trimit în Egipt. În această scenă, cu iz de carnaval brazilian, personajele care definesc o întreagă cultură transcend cotidianul. A fost o simplă coincidență faptul că spectacolul de la galeria Kollektia, unde am prezentat aceste lucrări pentru prima dată, a coincis cu evenimentele din Africa de Nord. Am lucrat împreună cu colaboratorul meu Heorhii Sencenko, fiind ideea lui să lege fiecare lucrare de un context social cu impact. În ceea ce mă privește, îmi place pur și simplu ideea ca, într-o lume imponderabilă, într-un viitor anume, să scap de Irod. Cred că dinamica mișcării este ceva care are o mare importanță pentru un pictor. Ca un decadent mediu, folosesc această dinamică foarte conștient, atunci când îmi construiesc căile psihedelice și îmi trimit personajele în, să zicem, Egipt. În timpul scenei biblice, Maria a încercat să salveze o substanță culturală, iar aici salvăm exact acea putere spirituală care, cu greu, coexistă cu lumea contemporană.

Fuga în Egipt

– Lucrările tale sunt, de obicei, cam ironice, postmoderne, deși astăzi este oarecum vulgar să folosești acest termen. Într-un fel, postmodernul este urmat de un nou tip de sinceritate. Deci, sunt personajele tale postmodernității de ieri care fug în Egipt din cauza pragmatismului acestui secol?

– Nu atât a pragmatismului, cât a dezgustului total. Multe lucruri care necesită o analiză mai profundă sunt ignorate de noi. Și suntem abandonați într-o societate a unui oraș de provincie, Kievul însuși transformându-se într-unul. Orașului îi lipsesc tradițiile pe care le-a avut odinioară, scriitorii, artiștii, „inteligența” – totul se stinge, totul moare încet. La fel se întâmplă la Londra și New York: noile generații nu își permit să plătească chirie și, prin urmare, trăiesc în suburbii, împingând metropola să piardă din esența sa. Personajele mele nu și-au epuizat potențialul, ci, pur și

Arsen Savadov: „Personajele mele sunt personalități cu o vagă înțelegere a realității.”

prin toate mijloacele posibile și imposibile”. În ultimii ani, Arsen Savadov a revenit la pictură și a reprezentat Ucraina la cea de-a 49-a Bienală de la Veneția. În prezent, trăiește și lucrează în Kiev.

Unul dintre principalele proiecte fotografice din portofoliul lui Arsen Savadov este „Roșul colectiv” («Коллективне червоне»), partea 1 (1998), care a fost filmat într-un abator din provincie. Vorbind despre autonomia estetică deosebită a artistului, proiectul împletește o serie de metode specifice artei sale. Povestea este provocatoare, fiind bazată pe celebrul mit

Roșul colectiv

simplu, nu s-ar putea încadra în contextul prezentat. Sunt ca niște hipioți care au părăsit Anglia cu ani în urmă și care s-au reîntors odată cu societatea de tip Margaret Thatcher și cu yuppii¹. Așa că au plecat pentru totdeauna.

– Deci, dacă este nevoie, poți trimite personajele în Egipt pentru totdeauna...

– Sincer, nu le pasă unde le trimit. Ele merg singure.

– Dar unde se refugiază oamenii adevărați din calea dominației vulgarității?

– În partea de sus a lucrării, este o pensulă divină care trasează o linie roșie pe care o urmează toate personajele. De regulă, când lucrez la o operă, intru într-un fel de transă, adică văd anumite lucruri: în spatele acelei linii roșii, este un semn de oprire. Asta e tot ce am văzut.

– Cine sunt personajele tale?

– Bineînțeles, Adam și Eva, reprezentați simbolic, care rezistă tentațiilor foarte grave (nu întâmplător, există un colac de salvare în tablou)... Țin între ei un bec, pe care nu-l pot lăsa să se stingă, rezultând Sfânta Treime. Împreună cu asta, este acolo și o clemă de prins haine, unul dintre simbolurile recunoscute ale stilului Pop Art. Personajele mele au o înțelegere neclară a realității și o sexualitate ștersă. Este o gloată, o furie care scapă guvernului sovietic în căutarea unei vieți mai bune. Plecarea lor este o sărbătoare sau, poate, o înmormântare.

– Vorbești despre libertate, personaje psihedelice, sex. Pe când, dimpotrivă, pentru generația care crește după căderea URSS, există o problemă de permisivitate: încă din copilărie pot face orice: să urmărească porno, să facă sex... astfel avem o generație de „noi droguri”. Cum gestionăm asemenea oameni? Îi consideri ca fiind publicul tău, pot ei să înțeleagă acele simboluri pe care le implementezi în lucrările tale?

– Bineînțeles că pot. La urma urmei, această generație este superficială, iar opusele se atrag. Am o mare bază de fani, care sunt atât de confuzi, încât atunci când se uită la seria de fotografii „Minerii” («Шахтарі») sunt atât de impresionați, încât se cred artiști. De fapt, oricine mă întâlnește devine artist. Într-adevăr, acesta este un moment de rezistență! Cine va apăra lumea, dacă jumătate din ea este homosexuală? Gena masculină puternică, care ar putea fi juxtapusă alături de toți acești noi musulmani, acești Saladin², a dispărut. Este imposibil să aduni astăzi o armată de barbari.

– Cultura occidentală l-a expus pe Eros în măsura în care acesta a fost absorbit în totalitate de către Tanatos, devenind neobservabil și neinteresant...

– Sunt unul dintre acei artiști care tratează asperitățile cotidiene ca pe un mit: îmi fac munca din ruinele conștiinței. Iar

al Minotaurului, și dezvăluie misterele ascunse ale existenței colective și individuale. Cea de-a doua parte a proiectului, creată în 1999, este caracterizată de elemente performante și politice puternice. Lucrarea surprinde invazia provocatoare a unui grup de artiști într-o adevărată demonstrație comunistă din Kiev. Conflictul dintre sovietic și post-sovietic este prezentat aici ca un conflict între generația de tineri interpreți insolenți și participanții bătrâni și plicticoși la evenimentul politic. Întrebat fiind despre fondul postmodernist al proiectului „Roșul colectiv”, Savadov a descris metoda pe care a folosit-o drept „captarea și reformarea unui obiect, cu scopul de a crea noi mitologii”.

Opera artistului a fost scoasă la licitație de nenumărate ori, cu prețuri variind între 947-36.795 USD, în funcție de dimensiunea și suportul operei de artă. Savadov a apărut în reviste precum ArtDaily, ArtLyst. Cea mai recentă apariție într-o revistă este articolul „O porție de lapte pentru a lucra în condiții periculoase: sexualitate, fizicitate și spațiu intim în arta ucraineană din anii 1990”, scris de Halyna Hleba și Kateryna Iakovlenko pentru revista Blok, în luna martie a anului 2021.

Într-un interviu cu redactorul-șef al revistei ART Ukraine, Alisa Lojkina, realizat în 2011, Savadov vorbește despre lucrările sale importante, conceptualism și motivele pentru care a decis să se întoarcă la pictură.

În ceea ce privește acceptarea/recepționarea de către tânără generație a muncii mele o „testez” pe nepotul meu. El nu vede nicio urmă a postmodernului în acest tip de sensibilitate, pentru el este o emoție reală. El este interesat de pictura în sine, ca de un produs organic nonsintetic. În afară de personaje, o pictură are și oxigen. El a reușit să surprindă acest lucru, pentru că înțelege în ce fel această pictură este diferită de ecranul unui computer, care, dimpotrivă, nu oferă gura de oxigen. Lumea mea este plină de obiecte și simboluri, iar asta îl fascinează.

– Din cauza acestui sentiment de plenitudine creatoare, te-ai concentrat, în ultima vreme, mai mult pe pictură sau pe fotografie?

– Cred că este un pas logic în evoluția mea. Cândva, în anii '90, mi-am dat seama că mă plictisiseam de pictură. Am început să lucrez în mass-media, iar nu doar cu fotografia: am făcut bannere uriașe, videoclipuri... Acest lucru era potrivit pentru timpul respectiv, deoarece treceam printr-o anumită etapă a dezvoltării mele. Nu am frecventat vreo școală de artă sau pictură, ci am fost adeptul conceptualismului moscovit, lucru care mi-a plăcut! Iar, cu timpul, a devenit clar că trebuie să îmi caut propria cale.

– Conceptualismul este, în sine, rece și egocentric, pe când tu nu ai fost niciodată „rece...”

– Vorbim aici despre mecanismul conceptualismului, și nu despre rezultatul final. Conceptualismul este un lucru sistematic, o cultură decedată, în cadrul căreia ar trebui să găsești întotdeauna un adversar cu a cărui lucrare să vă aflați în antiteză.

– Pe care dintre conceptualiști îl găsești mai apropiat de tine?

– Pe toți. De la Kabakov la Monastyrskiy. Respect lucrarea lui Pavel Pepperstein, mereu admirat de Serghei Anufriev, Yuri Leiderman. Datorită intuiției lor culturale sunt cu mult înaintea tuturor celorlalți artiști pe care îi cunosc.

– Din câte am înțeles din reacția la spectacolul tău și al lui Sencenko de la Moscova, desfășurat la Galeria de stat Tretiakov (1991), publicul și criticii v-au văzut în opoziție la conceptualism, sperându-se de valul sălbatic puternic „sud-rusesc”.

– Perioada de dinaintea căderii URSS, undeva între 1987-1991, a fost cea mai dulce. Am avut acces la noua literatură, totul a devenit legal... Desigur, publicul din Moscova a fost surprins de apariția mea pe scenă. Aceștia erau oameni din „capitală”, credeau că știu totul și pe toți cei din jur, și iat-o – o cultură nouă, o tehnică nouă, și, cel mai important, am fost receptivi la tendințele vremii. Dar ne-am păstrat și unicitatea. Oamenii încă îmi apreciază munca, ridicându-se la nivelul de înțelegere a acesteia, „Cleopatra” bucurându-se de un succes deosebit încă mult timp de-acum încolo.

Mara RUS

(Va urma)

¹ Yupii – termenul generic pentru generația tânără, educată care locuiește și lucrează în sau în apropierea unui oraș mare.

² Saladin (1138-1193) – a fost un musulman kurd din Tikrit, devenit primul sultan Ayyubid al Egiptului și al Siriei.

eveniment editorial

„CU UCRAINENII ÎNSPRE ȘI DINSPRE IAȘI”

• **Publicistică: 2011-2021** • de **Victor HRIHORCIUC**, Editura RCR Editorial București, 2021, 408 pag.

◆◆◆ Carte finanțată de Uniunea Ucrainenilor din România ◆◆◆

*Când sămânța cade în pământ bun,
roadele sunt întotdeauna pe măsură. (I. H.)*

Președintele Filialei Iași a Uniunii Ucrainenilor din România și vicepreședintele UUR, colonelul în rezervă Victor Hrihorciuc, își prelungește activitatea de excelent organizator al evenimentelor din sânul comunității ucrainenilor ieșeni, pe care o păstorește din 2007, prin realizarea reportajelor dedicate acțiunilor desfășurate în orașul celor șapte coline și în împrejurimile sale, în centrul cărora se află etnicii ucraineni. Crescut în leagănul civilizației ucrainene din Bucovina de Sud, satul Negostina, și dobândind, de-a lungul timpului, în calitate de militar, o bogată și diversificată experiență în a întocmi lucrări de specialitate și documente din domeniul frontierelor de stat, publicistul Hrihorciuc se adaptează nevoilor și vremurilor și, pe lângă articole bine documentate, ne propune și două interviuri (mai multe interviuri ale Domniei Sale fiind publicate în celelalte periodice ale Uniunii Ucrainenilor din România).

Prezentul volum de publicistică cuprinde articolele publicate, în perioada 2011-2021, în „Curierul ucrainean”, revistă care apare, lunar, sub patronajul Uniunii Ucrainenilor din România. Acestea sunt aranjate în ordine cronologică tocmai pentru a se constitui într-un fragment al istoriei Filialei Iași a UUR și, implicit, a ucrainismului din România.

Din punct de vedere arhitectonic, volumul este încadrat de articolele „Ucrainenii se implică în viața cultural-spirituală a Iașului” (primul articol al volumului), ca o predestinare a conținutului testamentar al celor care-i urmează, și „Iași – Multiculturalitatea – acte și documente” (ultimul articol din volum), iar cheia în realizarea celor prezentate în celelalte articole ne-o dă chiar autorul cărții, prin titlul celui de-al doilea articol: „Perseverența aduce roade”. Dacă nu credeți, încercați!

Probabil mulți dintre cititorii acestui volum de publicistică se vor întreba de ce redactorul lui a introdus în structura acestuia titluri asemănătoare, articole care descriu acțiuni cu temă identică ori similară, mai multe ediții ale aceluiași festival etc.

Drept argument în sprijinul celor săvârșite, vom lua ca exemplu articolele care descriu acțiunile dedicate Zilelor Taras Șevcenko, celebrate, anual, pe parcursul lunii martie sau chiar al întregului an, în toate filialele Uniunii Ucrainenilor din România și în foarte multe organizații locale. Descrierea evenimentelor dedicate Marelui Cobzar, geniul și prorocul poporului ucrainean, desfășurate în ultimii 10 ani (și nu numai) la Iași, sunt, înainte de toate, niște letopisețe pe care cronicarul vremurilor noastre Victor Hrihorciuc le lasă urmașilor, fie că aceștia provin din rândul ucrainenilor, fie din cel al populației majoritare a Iașului, românii.

Importanța înveșnicirii acestora, prin așternerea în paginile revistei, iar, ulterior, prin includerea în volum, este cu atât mai mare cu cât, pe de o parte, cu fiecare acțiune desfășurată la Iași, Taras Șevcenko a fost redescoperit fie ca poet, gânditor ori filosof, fie ca artist, iar, pe de alta, nicio acțiune nu este identică cu cealaltă atât în ceea ce privește invitații de la alte filiale ale UUR sau din rândul altor comunități etnice ieșene, oaspeții din Ucraina (după cum le spune autorul), ansamblurile participante la spectacolul artistic, cât și programul de desfășurare a evenimentelor în sine. Inspirația stă la baza tuturor celor întreprinse (în calitate de organizator) și a celor observate și așternute pe hârtie (în calitate de publicist). Cu siguranță, la mijloc se află și acel spirit al lui Șevcenko care-i adună pe toți ucrainenii laolaltă, indiferent unde s-ar afla, pentru a-l celebra. Dovadă în acest sens stă și articolul „Spiritul lui Șevcenko a reunit Tulcea, Iașul, Botoșaniul, Suceava și Kanivul”.

Și exemple de acțiuni și evenimente reluate an de an continuă cu articolele de tipul: „Festivalul Interetnic «Confluente»”, „Ziua Minorităților Naționale”, „Ziua Internațională a Limbii Maternă”, „Festivalul Internațional de Literatură și Traducere”, „Ziua Limbii Ucrainene”, „Comemorarea victimelor Holodomorului din Ucraina”, „Ziua Internațională a Muzeelor” și altele.

Cu excepția câtorva dintre articole, în care sunt prezentate acțiunile culturale desfășurate în cadrul altor filiale ale UUR precum Botoșani, Suceava sau București (Negostina, Plosci, Rogojești etc.) sau în afara granițelor României (Cernăuți, Vinnyțea, Kiev, Kaniv etc.), celelalte descriu evenimentele, fie realizate de Filiala Iași a UUR, fie acelea la care aceasta a avut calitatea de coorganizator sau invitat.

O serie dintre materiale sunt dedicate colaborărilor dintre Filiala Iași a Uniunii Ucrainenilor din România și autoritățile locale, aceasta implicându-se în diverse evenimente organizate de Prefectura Iași, Consiliul Județean și Primăria municipiului Iași atât pe teritoriul orașului, prin participarea la diferite acțiuni cultural-sportive, cât și în afara țării, vizite de lucru la Ivano-Frankivsk, Vinnyțea, Cernăuți etc., consacrate mai multor domenii: economic, cultural, sportiv și educațional.

Semnarea protocoalelor de colaborare este și ea descrisă în articolele volumului. Filiala Iași a UUR a avut o contribuție semnificativă în semnarea Acordului de înfrățire a municipiului Iași cu orașul Cernăuți. În prezent, pe plan local, UUR Iași are semnate protocoale de colaborare cu Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă” și cu Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Multe dintre articolele lui Victor Hrihorciuc se încheie cu speranța largirii evenimentelor desfășurate la Iași, mai ales prin mărirea numărului participanților și al filialelor UUR prezente. Nu sunt date uitării nici protocoalele de colaborare cu diferite instituții și comunități etnice care, din varii motive, nu au fost încă semnate.

Cooperarea Filialei Iași cu instituțiile și organizațiile nonguvernamentale din afara granițelor sunt bine relevate, ca, de exemplu, cu primăriile orașelor Cernăuți și Vinnyțea, cu Centrul Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzachi” din Cernăuți, cu Centrul Bucovinean de Artă pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Românești din Cernăuți, cu Școala de Artă pentru Copii „Vyșenka” din Vinnyțea.

Relații bune are Filiala Iași a UUR cu Uniunea Ucrainenilor din Moldova, cu Școala de Artă din Kolomyia, nutriend speranța că într-o zi vor fi încheiate acorduri de colaborare și cu acestea.

Punctul forte al componentei artistice a Filialei Iași a UUR îl reprezintă ansamblul de dansuri naționale ucrainene „Veselka”, sub conducerea coregrafului prof. Rodica Fălișteanu, a cărei muncă a fost răsplătită, de-a lungul timpului, în țară și în afara hotarelor ei, cu îndelungi și binemeritate aplauze din partea publicului spectator și cu felicitări din

partea organizatorilor. Acestui ansamblu, ulterior, i s-au alăturat grupul vocal-instrumental „Bukovynka”, coordonat de prof. Ilie Gorovei, și trupa de dans „Sadok”, sub îndrumarea educ. Angelica Serdenciuc și a înv. Axenia Hudac.

Ca o consecință a celor expuse până acum putem afirma că acest volum de publicistică se constituie, mai întâi, într-un document probator inestimabil, pe care autorul îl lasă atât viitoarelor generații ale etnicilor ucraineni din Iași, cât și Iașului, în general, iar, mai apoi, reprezintă un exemplu demn de urmat de celelalte filiale ale Uniunii Ucrainenilor din România, prin care, fapt evidențiat în paginile volumului, pot fi relevate acțiunile culturale, sportive, științifice, colaborările, parteneriatele și alte evenimente care au avut loc în mijlocul comunităților de ucraineni sau la care organizația participase.

Constituenții acestui document, și cred că autorul cărții va fi de acord cu mine, sunt membrii filialei și cei ai Comitetului acesteia, „loctiitorii”, după cum însuși președintele ei s-a exprimat de câteva ori, Daniel Serdenciuc – prim-vicepreședinte, Sorin Scalschi – vicepreședinte, Timofte Macovei – secretar și Ioan Leiba – membru.

Onestitatea așternerii pe hârtie a evenimentelor, acțiunilor, faptelor, momentelor și a clipelor trăite nu poate fi pusă la îndoială. Și am amintit acest lucru de dragul evenimentului petrecut în timpul călătoriei spre Plosci, acolo unde are loc binecunoscutul festival ucrainean, când, în timpul unui popas de câteva minute, un individ fără mijloc de transport îi roagă pe cei care se deplasau spre Plosci să binevoiască a-l lua și pe dânsul cu ei în microbuz. După o oarecare reținere, membrii „delegației oficiale” sunt de acord să li se alăture pasagerul „străin”, dar nu înainte de a fi auzit măcar câteva cuvinte în limba ucraineană, ba mai mult, aflaseră că acesta era membru al Organizației locale Lupcina a UUR de ceva vreme.

În multe dintre articolele sale, ca, de pildă, în cele care descriu acțiunile dedicate gastronomiei ucrainene tradiționale, prin care este promovată bucătăria ucrainenilor de la noi și din patria-mamă, Victor Hrihorciuc îndeamnă și invită ca printre participanți și organizatori să se numere atât celelalte minorități din Iași, cât și filialele UUR, pentru a transforma în felul acesta festivalul din unul de nivel local într-un eveniment „interjudețean sau chiar național”. Și de aici rezultă, dacă mai era cazul, spiritul de bun organizator și cel de competitor al președintelui Filialei Iași a Uniunii Ucrainenilor din România.

Nu lipsesc articolele ce ni-l relevă pe autor ca fiind un publicist temeinic informat, care, de cele mai multe ori, transformă reportajul într-un articol de tip anchetă istorică ori sociologică. Pentru a vă convinge, rog să lecturați impresionantul și indeniabilul articol „Unde sunt profesorii de altădată?”. Veți rămâne cel puțin surprinși. Dar cu folos... mare....!

În concluzie, acest volum reprezintă, fără îndoială, un crâmpei remarcabil din istoria ucrainenilor și a ucrainismului din România, ale căror origini se întind până în negura timpului milenar, dar care au rămas vii și nealterate în pofida numeroaselor vicisitudini ce s-au dovedit vremelnice în fața voinței nesecate și a spiritului animat de dreptate și de dorința de libertate a acestora.

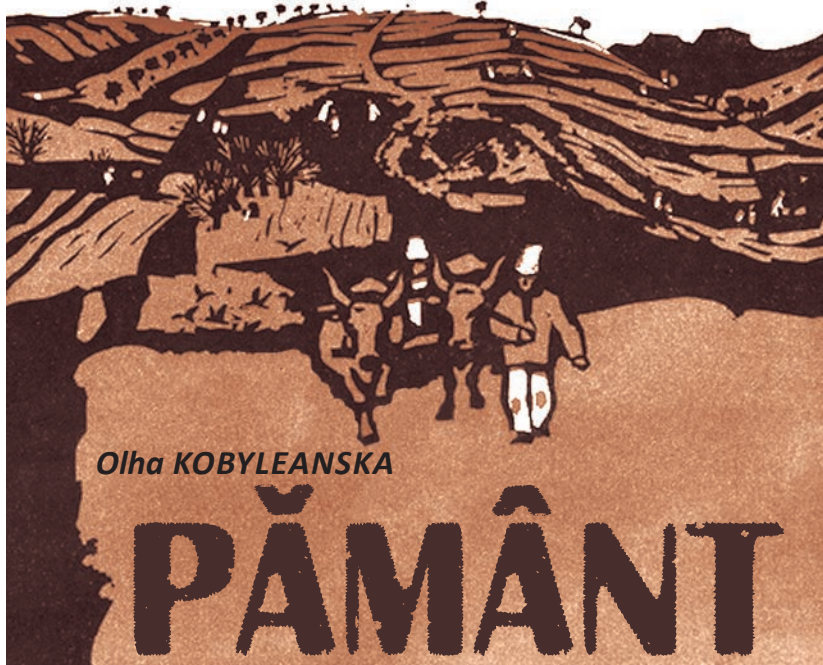
Multă inspirație, în continuare, domnule Hrihorciuc!

Ioan HERBIL

Pentru a veni în sprijinul elevilor și studenților care studiază limba și literatura ucraineană, și nu numai, începând cu acest număr al „Ecourilor ucrainene”, vom publica fragmente ale povestirii «Земля» („Pământ”). Ne adresăm, în mod deosebit, iubitorilor de literatură ucraineană care nu au acces la opera cunoscutei scriitoare ucrainene Olha Kobyleanska, în versiunea românească.

Povestirea apare într-o traducere de Marcel Gafton și Eugen Mihaiciuc la Editura pentru literatura universală, București, în anul 1964. Textul de față a suferit corecturi și îmbunătățiri. Grafia a fost adaptată limbii române actuale, iar corecturile majore apar la note de subsol.

* * *

Tatălui¹ meu,
Iulian I. Kobyleanski,
din partea autoarei.

„Es liegt um uns herum
gar mancher Abgrund, den das
Schicksal grub, doch hier in
unserem Herzen ist der tiefste”².

I

În Bucovina, cam la vreo două ceasuri de mers de la apa Siretului, se află satul D. Câmpurile-i întinse ar aminti de stepă, dacă, din loc în loc, nemulțumite parcă de felul cum stau așezate, nu s-ar pogori în văi drepte, nu prea mari, și dacă n-ar fi pădurea de necuprins care se întinde dinspre apus de sat, ridicând un zid verde în calea câmpiei, ca pentru ai stăvilii avântul.

Uriașul acesta semeț, care aproape acoperă zarea, s-a oprit aici parcă din întâmplare și a căzut pe gânduri lângă holdele liniștite, iar ceva mai departe, simțind în spatele lor pe ocrotitorul cel verde, se înalță căsuțele satului. Ici... colo... dincolo se vede satul împărat.

Pădurea e boierească. Proprietate privată³. Mestecenii subțiri, plăpânzi, amestecați cu stejari falnici, lucesc în nopțile luminoase de vară, ca poleiți cu argint, frunzele lor tremură neliniștite, tulpinile grațioase, ușor plecate înainte, te îmbie cu gingășia și albeața lor, ca niște rusalce⁴.

În afară de uriașul cel verde, în câmp se mai ridică încă vreo câteva oaze de pădure.

Stau singuratic, risipite parcă la voia întâmplării, ori ca niște colonii alungate din adâncul uriaș al pădurii, și, despărțite de holde, privesc mândre la unduirea din jurul lor. Cărări înguste, aproape nevăzute, șerpuiesc prin grăul auriu și prin porumbul foșnitor ca mătasea și se pierd tainic în desimea crângurilor...

Acum însă iarna este în toi.

Căsuțele caută spre largul câmpiei, și oamenii au înaintea ochilor aceeași priveliște tristă, neschimbată. Nimic – în afară de întinderea albă, fără sfârșit, pe care abia o cuprinzi cu privirea. Iar hăt departe, câmpia se contopește cu cerul, dispare.

Vreo câteva căsuțe au fugit de lângă pădure și din cuprinderea satului nițel mai în câmp, și stau acolo,

despărțite unele de altele prin livezi, iar înaintea lor se așterne peisajul acesta palid și monoton, neschimbat an de an. Dar poate că ele îndrăgesc întinderea aceea nemărginită. În mijlocul ei, gândurile aleargă în voie..., iar necazul, atunci când sfășie pieptul omului, se zbenguie și se leagănă, luându-se la întrecere cu spicele trușe ale grânelor...

Lângă câteva căsuțe stinghere de celelalte, stă ca pe lângă niște acareturi un mic conac boieresc, a cărui livadă întinsă seamănă cu o trenă înghețată, neagră și albă în același timp, și care privește și el, îngândurat, la tabloul plicticos din jur. Oamenii din căsuțele acestea sunt truditori permanenți ai „boierului”. Și în vreme ce alți țărani pleacă an de an să muncească peste hotare, cei așezați aici lângă conac, cheltuindu-și fără socoteală banii luați înainte, au căutat și caută câștig între hotarele pământului lor.

Și nu au necazuri din pricina asta.

Iată, de pildă, casa înstăritului gospodar Vasyl Ciopiak⁵, a cărui nevastă, Dokia, a slujit mulți ani la curte, arată altfel decât multe alte case din sat, mai ales ale oamenilor care caută câștig și fericire pe alte meleaguri.

Are ferestre luminoase și curate, o livadă mică cu poame de soi, o grădiniță zâmbitoare de flori, iar casa strălucește de curățenie și bună rânduială. Sub fereastră, într-un scrin de modă veche, îndrăgit cu osebire de Dokia și pe care i l-a dăruit cucoana după multe rugăminți, precum și într-un dulap de asemenea încă frumos, femeia păstrează fustele ei de sărbătoare și sumanele negre și scumpe ale bărbatului și ale fiică-si.

Pe pereți, atârnă icoane, însă nu dintre acelea care se vând pe la iarmaroace. Dokia nu s-a lăsat amăgită de vise deșarte și de ispita munților de aur de pe meleaguri străine, ci a știut să muncească și între hotarele pământului ei de baștină. Într-un cuvânt, se bucura de multă cinste în tot satul. Și la curte o cinsteau. Deși bărbatu-său, Vasyl, era un mare bețivan, deși mulți saci cu secară sau grâu de frunte luau drumul spre negustorul de la Hoppleaț⁶, ea, cu mintea și cu răbdarea ei, cu munca ei neobosită, știa să îndrepte tot răul și să cârmuiască gospodăria în așa fel, încât în casă domnea bunăstarea și aproape că nu aveau nici un fel de datorii.

La curte învățase și văzuse multe; deprinsese buna rânduială în toate cele. Și asta sarea în ochi oricui intra în frumoasa-i gospodărie. În schimb, Dokia nu era fericită.

Trupul⁷ ei înalt se ținea totdeauna drept ca un brad și puteai să o recunoști cu lesniciune, între altele, după mersul sigur și după ținuta-i mândră. Fața ei, altădată frumoasă, îmbătrânise înainte de vreme. Între sprâncenele bine desenate și avântate în sus, se săpaseră cute adânci, care nu se netezeau niciodată. Ochii ei priveau veșnic încruntați și îngrijorați, iar, în colțul gurii, îi stăruia o linie aprigă de durere.

Tristețea o copleșea.

Bărbatul ei, un bețivan și o mână spartă, era un țăran zurbagiu, care la mânie puneia mâna și pe topor; iar Dokia se simțea slabă și o frământa doar viitorul singurului ei odor, al Parasenkăi.

Ce s-ar întâmpla cu fata, dacă ea ar muri azi? Era aproape un copil – abia împlinise șaisprezece⁸ ani. Nu știa ca lumea încă nici rostul gospodăriei și n-ar fi putut să rabde nici toanele nefericitului ei tată, nici ale altor oameni. Toate astea doar timpul și nevoia te învață ... Suflétel scump și bun ... singura ei bucurie... ce s-ar întâmpla cu fata atunci?... Tot ce știa să facă și făcea cu tragere de inimă era să coasă și să brodeze cămășile, să însire din ac mărgelile și fluturi și să pască vitele. Își trecea vremea pe toloacă și pe holdele întinse – mai bine zis, acolo creștea, păzind vacile și boii, care pășteau sub ochii ei, iar ea stătea cu acul în mână, cântând ori gândind la poveștile auzite de la unul și de la altul și pe care nu le dădea uitării. Așa era Parasenka ei.

Dar cu pământul lui Vasyl ce-ar fi? Cine s-ar îngriji să nu-l pună sub ipotecă, să fie semănat la vreme, grânele strânse fără zăbavă, porumbul prăsit și cules la timpul potrivit? Dar de vitele ei cele frumoase, de calul ei falnic – mândria grajdului ei, ce s-ar alege? Eh, pe mândria ei, Șaga, demult pusese ochii negustorul din Hoppleaț, că nu era „cal”, era foc, zmeoică...

Puteai să urci în căruță și doisprezece saci – ea azvârlea scânței din ochi, își arcuia semeț grumazul și pornea în zbor, fie la deal, fie la vale.

Iar dacă lăsaî hățurile în voie, îi duduia pământul sub copite, nu altceva. Vasyl, pe care era mare minune să-l vezi vreodată treaz, stătea în căruță și se bălăbănea în toate părțile, ca o limbă de clopot, încât ți se făcea părul măciucă: acuși-acuși o să se prăvălească sub roți?

Frică?

Nicidecum!

Nu se pomenise să pățească el ceva cu Șaga. O stăpânea cu o putere drăcească; oricât ar fi fost de amețit, oricât de anevoie se suia în căruță, din târg, falnica, deșteapta ei Șaga îl aducea acasă întreg și nevătămat!

Vasyl nu bolise niciodată.

Uneori, venea de la cârciumă bătut, plin de vânătași și de sânge, și când, văzându-l, ea scotea un țipăt de spaimă amestecată cu dezgust, ori își frângea mâinile, el scuipa doar a scârbă, mormăia o înjurătură pe sub nas și se urca pe cuptor.

Stătea acolo chirchit vreo două, trei zile, apoi se dădea jos, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat și se apuca din nou de treabă, sau se ducea la câmp, ori în sat.

Nu, pe el nu puteai să-l răzbești cu nimic, dar ea, ea simțea că în suflétel ei au rămas puține strune care o mai leagă de viață. Toate celelalte plesniseră una după alta, fără milă...

Acum, grija de pământ și de fiică-sa se preschimbaseră într-o teamă, care îi încorda întruna strunele acelea, îi alunga somnul în nopțile întunecoase, iar ziua îi alunga vorba și zâmbetul de pe buzele-i vii.

Dokia avea și un frate, singurul de altfel. Se numea Petro. Ceva mai tânăr decât ea, de vreo patruzeci de ani, neînsurat, trăia pe lângă ea și Vasyl și îi ajuta în gospodărie. Numai că și din pricina lui o miluiau necazuri. Nu-și lua nevastă și câteodată se mai îmbăta și el. Ager la minte și iute din fire, era moale la inimă ca un copil, dar la treabă ca focul, atunci când voia. Cu toate acestea, banul câștigat în cărăușie sau prin alte părți îi fugea printre degete și tot cu mâna goală se întorcea la ea. Avea și el oful lui.

Câteodată le mai și născocea el ofurile astea, mai ales atunci când o putere nevăzută îl atrăgea spre Hoppleaț.

Cedase soră-sii⁹ pământul lui, cu condiția să trăiască pe lângă ea până la sfârșitul vieții, dar, când se îmbăta, spunea în gura mare că soră-sa l-a tras pe sfoară cu pământul, că de-abia-l așteaptă să moară, că-i pare rău după fiecare duminică de pâine pe care îl înghite la masa ei, și că el n-o să mai ajungă niciodată gospodar în rând cu alții. De înșurat nu voia să se însoare, căci, după cum zicea, n-are casa lui, iar în casă străină îi era rușine să se ducă. Nu-l lăsa mândria. Și nu era el omul care, înșurat, să se ducă să stea la nevastă, ori în casă străină. Se trăgea din neam de popă. Își amintea și de bunicu-său ... La drept vorbind, însă, nu se gândise niciodată cu temei la înșurătoare. În tinerețe, se dădea în vânt după cărăușie, „își pierduse capul” după cai – precum singur povestea – și muncise ba ici, ba colo, pe la boieri, iar, mai târziu, nu-i mai plăcuseră nici fetele din sat, și cei mai frumoși ani îi zburaseră, de nu știa nici el cum și când. Trecea în ochii fetelor din sat drept unul cu stea în frunte, la care ele nici nu îndrăzneau să se uite.

Fetele se simțeau măgulite când el le arunca câte un cuvânt binevoitor cu glasu-i puternic, mândru și voinicesc, sau dacă îmbrățișa în glumă pe vreuna, strângând-o iute la piept, dar niciuna¹⁰ nu ajunsese să se gândească vreo clipă la el ca la un mire. Știa tot atâtea rugăciuni ca¹¹ dascălul, iar pe oamenii din sat, pe care nu-i considera de o seamă cu el, îi trata cu dispreț.

Adaptare de Natalia BURDUJA

(Continuare la pag. 7)

¹ În versiunea românească de M. Gafton și E. Mihaiciuc – *Părintelui* (în continuare, vom face referire la versiunea indicată astfel: Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuc).

² În jurul nostru e o prăpastie adâncă, pe care a săpat-o soarta, dar, aici, în inimile noastre, ea e și mai adâncă.

³ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuc – *Proprietate particulară*.

⁴ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuc – *rusălci*. Rusalca (în mitologia slavă): ființă imaginată, ocrotitoare a apelor, cu chip de femeie frumoasă, care atrage pe tineri în fundul apelor, înecându-i [n.a.].

⁵ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuc – *Vasil*.

⁶ Hauptplatz (germ.) – centrul unei așezări, piață principală.

⁷ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuc – *Boiul*.

⁸ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuc – *cincisprezece*.

⁹ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuc – *soră-si*.

¹⁰ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuc – *nici una*.

¹¹ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuc – *ca și*.

Tezaur literar (Literaturna skarbnyca)

URȘUL ȘI PĂIANJENUL

Odată, după ce hoinărise mult prin pădure, Ursul s-a întors la viziuna lui și a căzut într-un somn adânc. Când s-a trezit, a văzut că pe laba lui mergea agale un Păianjen mic.

– Ce faci, mă? Eu sunt Ursul, cum îți permiți să umbli pe laba mea?! – mormăi oțărât Ursul.

Se supără pe Păianjen și vru să-l omoare.

Ce putea face un mic Păianjen în fața acestui uriaș?

– Iartă-mă, nene! Îți făgăduiesc să nu mai fac, – începu Păianjenul să se roage de Urs. – Lasă-mă să plec, că și eu ți-oi fi cândva de folos.

– Cu ce mi-ar putea fi de folos unul atât de mitetel, cum ești tu? – se miră bătrânul Urs. – Ce ajutor aș putea avea din partea ta?

Dar i se făcu milă, totuși, de micul Păianjen și-l eliberă.

După o vreme, au venit în pădure niște vânători.

Au tot umblat ei prin codrul des,

când într-o parte, când în alta, dar n-au găsit niciun animal. Tocmai voiau să plece acasă, când, pe neașteptate, au dat de urma Ursului și au început să-l hăituiască. Bietul

Urs nu știa unde să se ascundă, ca să scape de vânători. Când era gata să-l lase puterile, ajunse lângă o stâncă mare, zări o groapă și sări în ea. Păianjenul văzu toate astea și-și dădu seama de pericol. Fugi repede la acea groapă și țesu în grabă o pânză deasupra ei. Apoi așteptă să vadă ce se întâmplă. N-a trebuit să aștepte mult, că și sosiră-n fugă vânătorii și se opriră în fața stâncii.

– Te pomenesti că Mormăilă s-o fi ascuns în groapa asta de lângă stâncă, – spuse unul dintre vânători.

– N-a intrat el acolo, – zise alt vânător. – Nu vezi ce păienjenis e deasupra? Dacă ar fi sărit Ursul în groapa asta, ar fi rupt pânza de păianjen, nu-i așa?

– Ai dreptate, – spuseră și ceilalți vânători.

Au mai stat ei ce-au mai stat, s-au învârtit încolo-ncoace și au plecat mai departe.

Iar bătrânul Mormăilă stătea ascuns în groapă și, de spaimă, era mai mult mort, decât viu. Sărmanul de el trase o spaimă atât de mare, că nu îndrăznea nici să se miște. Și a stat el așa și a tot stat.

Iar după ce s-a săturat să mai stea, scoase capul să vadă, dacă-l mai paște vreo primejdie.

Dă să iasă Ursul din acea groapă și, când se uită, nu-i vine să-și creadă ochilor: gura gropii era ținută cu o pânză deasă de păianjen. În timpul ăsta, micul Păianjen se dădea huța pe un fir și râdea:

– Vezi, nene! – îi zise Păianjenul Ursului. – Dacă n-ar fi fost pânza mea, dumneata nu mai erai acum pe lumea asta.

Dumitale ți-a fost atunci milă de mine, iar acum mi-a fost și mie milă de dumneata. Ca în acea zicătoare: „După faptă și răsplată.”

– Îți mulțumesc, Păianjen mic, că m-ai salvat de la moarte, – îi spuse cu lacrimi în ochi bătrânul Urs.

De atunci, Ursul îl prețuiaște pe Păianjen și-i este tare recunoscător.

Traducere din limba ucraineană de **Corneliu IROD**

ASPECTE ALE ORIGINII POPORULUI UCRAINEAN ȘI ALE LIMBII UCRAINENE

(Continuare de la pag. 1)

În această ordine de idei, potrivit cunoscutului istoric ucrainean Orest Subtelnyi, „prima problemă a istoriei Ucrainei constă în „lipsa de statalitate”. Înfrângerile permanente ale ucrainenilor în încercările de a realiza independența reprezintă unul dintre aspectele cheie ale experienței lor istorice, însă timpul ne-a demonstrat că istoria Ucrainei este istoria națiunii care a știut să se dezvolte și să supraviețuiască în afara cadrului unei statalități depline.

De-a lungul timpului, tot mai mulți lingviști și istorici au ridicat problema identității Ucrainei, urmărind și consemnând parcursul acestui popor. Știm cu toții că poporul ucrainean este o ramură a grupului de est al popoarelor slave, iar limba ucraineană este o limbă indoeuropeană, făcând parte din familia slavă, din grupul oriental, care a evoluat direct din slava comună, fiind înrudită cu toate limbile slave, dar mai ales cu bielorusa și rusa, cu ceha, polona și sârba. Ea este descendentă directă din limba slavă estică (cea mai veche) care se vorbea în perioada Rusiei Kievene.

O primă problemă apare la explicarea denumirii poporului și a țării. Etimologic vorbind, numele de *Ucraina* apare, în unele surse, ca teritoriu aflat la „hotar, graniță, marginea unui regat”, în altele – „bucată de pământ”, „o bucată de pământ a unui trib, neam” etc. Cert este că istoria Ucrainei și a originii denumirii topice au fost falsificate de diferite orânduiri, de-a lungul timpului, din motive lesne de înțeles, ucrainenii fiind cunoscuți sub diferite nume, în funcție de epocă și regiunea în care locuiau. Termenul de *ucrainean* a apărut pentru prima oară la sfârșitul secolului al XIV-lea în documentele referitoare la răscoala condusă de Grigore Lobodă și Severin Nalyvaiko, care vorbesc despre lupta cu tătarii. Acesta încă nu era un etnonim, și nici o denumire a tuturor locuitorilor Ucrainei de astăzi, de-abia mai târziu, la jumătatea secolului al XVII-lea, odată cu revoluția căzăcească și cu formarea pe teritoriul Ucrainei a noului stat condus de hatmani, termenul de *ucrainean* a început treptat să se valideze ca o denumire a locuitorilor de pe acele meleaguri. Potrivit lui Augustin Deac, întemeietorii acestei țări au fost bravii cazaci care s-au aflat în fruntea populației acestui vast teritoriu, în lupta împotriva regilor polono-lituanici, a turco-tătarilor și a marilor cnezi de la Moscova.

Dacă privim lucrurile dintr-o perspectivă istorică, poporul și cultura ucraineană au fost vitregite atât prin rusificarea forțată până-n secolul al XX-lea, cât și printr-un proces mult mai adânc – deznaționalizarea păturilor superioare. Faptul că ucrainenii au fost mult timp incluși în Imperiul Rus și în cel Austriac, faptul că informațiile despre ei soseau de multe ori la noi prin filieră poloneză sau rusă a făcut ca acest popor să nu fie cunoscut în adevărata sa identitate. Una dintre personalitățile importante și marcante pentru cultura și istoria ucraineană a fost Mitropolitul român Petru Movilă. În centrul activității sale, se afla reforma bisericii, având drept scop unirea tradițiilor europene, a modelelor înalte ale științei occidentale, ale culturii și învățământului vestic cu spiritualitatea estică, cu experiența religioasă a Bisericii Ortodoxe.

La 1 decembrie 1991, a fost reconfirmat actul de proclamare a independenței Ucrainei, act adoptat la 24 august 1991, când Ucraina își declară suveranitatea națională. Ucraina a început să se distanțeze de sfera de influență a Moscovei. Acum, această țară

și-a întors fața către Occident, Occident care a recunoscut-o încă de la sfârșitul secolului al X-lea – începutul celui de-al XI-lea drept un stat prosper și puternic, bineînțeles, în forma teritorial-administrativă de atunci. Ucrainenii sunt cel dintâi popor slav răsăritean care a luat contact cu cultura occidentală, în perioada Cnezatului Kievan.

Originea unui popor, patrimoniul unei națiuni nu sunt date de ceea ce știm în general că reprezintă aceste elemente în ordine materială, originea unui popor fiind reprezentată și de limba acestuia. Popoarele ucrainean și cel rus sunt două popoare distincte, inconfundabile, fiecare cu propriile sale caracteristici. Rușii și ucrainenii sunt etnii separate, chiar și din punct de vedere istoric și cultural.

O cultură se exprimă și creează semnificații prin limbă, iar fiecare limbă se manifestă în același timp ca o memorie și ca o expresie a acelei culturi. Istoria limbii ucrainene și-a conturat trăsăturile specifice începând cu secolul al XII-lea, s-a diferențiat ca idiom autonom în secolul al XIV-lea, iar tradiția sa literară datează din secolele al XIV-lea – XV-lea, când ucraineana a fost folosită în școli și în administrație. La sfârșitul secolului al XVI-lea și începutul celui de-al XVII-lea, existau două variante ale limbii ucrainene: una, folosită pentru literatura religioasă, dezvoltată din slavonă și din limba literară ucraineană veche, și o formă literară ucraineană, variantă a limbii literare ucrainene vechi, folosită, mai ales, pentru opere literare laice.

Conform periodizării istoriei limbii ucrainene, realizată de lingvistul Iurii Șeveliov, există șase perioade distincte care au contribuit la consolidarea limbii actuale:

protoucraineana – până la mijlocul secolului al XI-lea;

ucraineana veche – de la jumătatea secolului al XI-lea – până la sfârșitul celui de-al XIV-lea;

ucraineana medie timpurie – de la începutul secolului al XV-lea – până la mijlocul celui de-al XVI-lea;

ucraineana medie – de la jumătatea secolului al XVI-lea – până la începutul celui de-al XVIII-lea;

ucraineana medie târzie – restul secolului al XVIII-lea;

ucraineana contemporană – începând cu ultimii ani ai secolului al XVIII-lea – până în zilele noastre. Aici, vorbim deja de scriitori precum, Șevcenko, Kotlearevskyi și alții.

Din cele câteva aspecte prezentate, reiese că istoria Ucrainei și a limbii ucrainene, chiar dacă este un subiect controversat, începe să se limpezească din negura ținută secole la rândul de către diferite regimuri, menite a o umbri, pentru ca, în final, să se piardă. Însă poporul ucrainean și-a demonstrat, o dată în plus, invincibilitatea.

Bibliografie:

Deac, Augustin, *Din istoria Ucrainei. „Țara de margine”*, Editura Europa Nova, București, 2001.

Herbil, Ioan, *Studii de dialectologie și toponimie ucraineană din România*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, Editura RCR Editorial, București, 2018.

Lászlo-Kučiuk, Magdalena, *Exotica limitrofă, Studii comparate româno-ucrainene*, Editura Kriterion, București, 1997.

Flacoanele de parfum erau expuse în vitrina micului magazin de lux. Fata apăsă de trei ori pe pulverizator și regretă imediat – parfumul „Violete de seară” era atât de astringent și greu, că mirosul i se va simți câteva zile. În timp ce-i veni acest gând, apăru de undeva o vânzătoare insistență a raionului de parfumi pe care Nika n-o observase din cauza mulțimii de sticlute, pudriere, periute, rujuri, farduri și alte cosmetice. Ea veni cu intenția s-o zăpăcească de cap și s-o determine să cumpere vreun fleac, ca astfel să obțină un spor la salariu de 20-30 de hryvne¹.

– Luați-l, n-o să vă pară rău, – zise ea enigmatic. – Un parfum ca ăsta nu găsiți nicăieri. E un produs de serie scurtă, fabricat de parfumiери din Lviv printr-o tehnologie revoluționară.

Dar în acel moment Nikiei i-a sunat mobilul. Ea a cotrobăit îndelung și băjbâind în rucsac, răsturnând cosmeticele, cărțile de vizită, portofelul cu zeci de cupoane, cheile de la casă, de la birou, pliculețe, CD-uri și tricouri de prezentare abia ridicate de la atelier, iar telefonul a tot sunat și, până l-a găsit, s-a oprit.

A observat șase apeluri nepreluare de la colegul ei, instructorul de yoga Barbaruk. El n-a mai sunat-o până acum niciodată, ce l-o fi apucat azi să insiste atâta?

Pe Nika n-ar fi mirat-o un telefon de la maseurul Zarembo, dar Barbaruk... S-a grăbit să iasă din micul magazin de cosmetice, spre regretul vânzătoarei și în favoarea portofelului ei, și formă numărul lui Barbaruk.

– Tu m-ai sunat? Ce s-a întâmplat?

– Vii azi la clubul de fitness? – întrebă Barbaruk nervos.

– Ajung acuși. Sunt pe drum.

– Vino, trebuie să vorbim ceva serios.

„Ce să discute Barbaruk cu mine? Și încă serios. Barbaruk și seriozitate – lucruri incompatibile.”

După un sfert de oră ea intră în clubul de fitness. Zarembo, Barbaruk și instructoarea sălii de antrenament lăna o întâmpinară într-o tăcere apăsătoare.

– Ce se întâmplă aici? – întrebă Nika.

– Nimic, – răspunse Barbaruk atât de liniștit, de parcă nu el ar fi bombănit furios la telefon acum un sfert de oră.

– Ce miros plăcut, – adulmecă lăna.

Nika ridică din umeri.

– Mirosul ăsta care a ajuns la noi e din Hrușevskiy², – zise Barbaruk. – Acolo iar dau foc la cauciucuri.

Nika privi pe fereastră. Cerul era într-adevăr acoperit de fum negru-cenușiu.

– Noi ne uităm la știrile transmise de la maidan, – explică Zarembo, fără a se dezlipi de monitorul computerului.

– N-am observat înainte să te fi pasionat politica, – ridică Nika din sprâncene.

– Acum, Nikușor, toți sunt interesați de acest lucru, – fornăi Zarembo. – la ascultă ultimile noutăți: pe maidan s-au ridicat baricade, în centru au adus TAB-uri, cineva a incendiat Podul Îndrăgostiților.

– Clubul nostru sigur o să-l închidă, – exclamă lăna. – Luna asta n-o să câștigăm niciun ban. Cei bogați au fugit în străinătate, cei săraci s-au îndreptat spre maidan.

– Și ăsta-i numai începutul, – își ridică Barbaruk ochii în tavan.

– Da’ șeful unde-i? – se interesă Nika. – El e de-al ăstora de la putere.

– Acum vreo săptămână a primit ordin să aleagă dintre sportivii noștri vreo zece mardeiași³ și să-i trimită pe maidan, așa că el, ca să nu-l găsească nimeni, și-a pitit undeva telefonul, – spuse Barbaruk.

– A procedat corect, se ține departe de păcat, – mormăi Zarembo. – Dar e cam rece la noi. Poate luăm o cafea?

– Dar cafeneaua-i închisă. Și ce-ar fi să ne ducem pe maidan? Acolo găsim ceai fierbinte pe gratis, iar dacă ne-o fi frig, ne putem încălzi în metrou, – propuse Barbaruk.

– Ce-ți veni?! E periculos, – șopti lăna.

Nika înțelesese de la început încotro bate Barbaruk. Șeful lipsește, clienți nu sunt, cafeneaua-i închisă, e revoluție – tot atâtea motive s-o ștergi de la serviciu.

Zarembo pricepu și el:

– Eu sunt pentru, – abia i se auzea vocea de sub puloverul pe care-l îmbrăca din mers. – lăna, clubul îl lăsăm

în grija ta, – spuse de-acum din prag în timp ce-și încheia nasturii hainei de piele.

Se nimerise o zi foarte geroasă, maidaniștii erau încercuiți de miliție, metroul era în permanență ba închis, ba deschis și iarăși închis. Nika, Barbaruk și Zarembo au ajuns până la urmă în Piața Basarabka, unde au stat vreo jumătate de oră în mulțimea de revoluționari și fotografi, făcând schimb de păreri și presupuneri cu privire la reușita evenimentelor în desfășurare, i-a pătruns frigul și s-au dus să se încălzească la cafea.

Cafeneaua era ticsită de lume – oameni de afaceri, medici, profesori, programatori, șomeri din toată Ucraina, toți

Maryna VARYCI

Violete de seară

fumau, beau tărie și mâncau hotdog. Această lume pestriță era completată de administratori apolitici și vânzători ai magazinelor și restaurantelor de pe Hreșchatk⁴ care n-au reușit să ajungă dimineața la lucru, fotografi și ziariști străini. Toți comentau evenimentele de pe maidan, strigând unii la alții în diferite limbi ca să se înțeleagă.

Nika, Barbaruk și Zarembo au răzbit prin înghesuială până în fundul sălii la unica măsuță liberă.

– Să luăm niște rachiu, – propuse Zarembo și se uită la Nika.

Ea refuză dând din cap:

– Diseară am antrenament.

– Atunci, niște chiftele fierbinți cu cartofi. Sunteți invitații mei.

Și până să spună fata că nu vrea, pentru că ține regim, că postește, că nu îi este foame, silueta lui deșirată a și dispărut în mulțime.

Ea își duse mâinile la tâmpile și simți că din cauza fumului de țigară și a gălăgiei începe s-o doară capul și, brusc, totul îi deveni indiferent.

Totuși purtarea lui Zarembo, după cum va constata, nu va fi cel mai absurd lucru dintre cele care o așteptau în acea zi. Vocea lui Barbaruk o trezi din amorțeală. El îi vorbi cu totul altfel decât de dimineață:

– Am vrut să-ți spun demult, dar Zarembo ăsta se tot învârt pe lângă noi și mă deranjează. Eu... eu sunt un îndrăgostit nefericit.

Nika se uită surprinsă la Barbaruk. El își freca palmele și-și tot lovea sub masă genunchi de genunchi.

„O fi inhalat prea mult fum de cauciucuri arse” – gândi ea.

– Și, mă rog, de cine ești îndrăgostit?

Privirea ei ironică de sub genele rimelate îl înțepă pe Barbaruk.

– De tine! Mereu îmi apari noaptea în vis. Nu-mi găsesc liniștea.

Barbaruk încercă să vină mai aproape de ea și o cuprinse de mijloc. Nu se știe cum ar fi decurs lucrurile mai departe, dar tocmai apăru salvarea – chelnerul cu farfuria.

– Cartofi și chiftele, – anunță Zarembo și împinse farfuria spre Nika.

Furios, Barbaruk îl fulgeră pe Zarembo cu privirea.

– Aș fi vrut ceva dulce, – spuse Nika.

– Fetei nu-i plac cartofii! – bufni Barbaruk. – Mă duc să comand tort.

Și până să apuce ea să spună ceva, el plecă să-l caute pe chelner.

Și dintr-odată i se păru că în jurul ei se petrece ceva ciudat. În acest timp, Zarembo veni mai aproape de Nika și-i șopti:

– Am vrut să-ți spun demult, dar Barbaruk ăsta se tot învârt pe lângă noi și mă deranjează.

Nika își mută privirea de la Zarembo la farfurie și se gândi: „Da’ ce-i cu ăștia, s-au înțeles?”.

– Îmi placi foarte mult. Te-am văzut prima dată când ai ținut la club o expunere despre depilare și m-am îndrăgostit pe loc, dar Barbaruk ăsta... – Zarembo se tot apropia de Nika, gâtul i se lungi nefiresc de mult, iar buzele i se țuguiră. Ea se retrase repede pe marginea scaunului.

– Dar ce zici, n-are importanță că tu ești înșurat?

– Cine a zis una ca asta?

– Soția ta.

– Care?

Nika izbucni într-un râs zgomotos:

– Dar ce, ai mai multe? Cea care ne-a servit de ziua ta.

– A-a, – trăgână Zarembo, privirea i se stinse, de parcă i s-ar fi reamintit de ceva care-i apăsă sufletul de multă vreme.

Dar tot atunci veni și salvarea – chelnerul cu farfuria.

– Tort á la Praga, – anunță Barbaruk, iar Zarembo îi aruncă o privire furioasă.

Nika trase supărată de fața de masă. Îi venea să răstoarne totul de pe masă, să fugă de acolo, să uite de Barbaruk, de Zarembo și de toți acești oameni ca de o glumă proastă. Dar în acea clipă auzi din spate o voce necunoscută:

– Zarembo, cine-i frumoasa de lângă tine? Unde-ai agățat-o?

Nika se întoarse.

Văzu în spate un tânăr înalt, cu fața înroșită de ger.

„Oare și ăsta o să se dea la mine? Ia uite ce zi e azi!”

Dar se vede că apariția unui cunoscut nu l-a bucurat deloc pe Zarembo. El îl întoarse pe musafir cu spatele spre față și începu să-l împingă, boscorodindu-l:

– De ce ai venit? Te-am chemat eu?

– Eu sunt analistul financiar Andri Hudzii. Am fost pe maidan. De ce mă îmbrâncești, Zarembo?

„La dracu’! – gândi Nika. – Trebuie să dispar de aici.”

Ea se ridică și se apropie de Zarembo,

– Stai puțin, – îl opri ea. – Nu-l îmbrânci. Eu vreau să plec cu el.

Zarembo încremeni. A rămas o clipă nemișcat, uitându-se la Nika.

– Cu ăsta? Păi, el e homo.

„Doamne, ce-i cu Zarembo azi, s-a scrântit?” – gândi ea.

– E chiar mai bine, – răspunse Nika și, fără să stea prea mult pe gânduri, îl luă pe Hudzii la braț, își puse scurta și, strigându-le: „Rămâneți cu bine, băieți!”, se grăbi să părăsească localul.

În stradă era ger și un vânt tăios spulbera zăpada de pe jos.

– Dumneata mi-ai plăcut din prima clipă, – îi mărturisi Hudzii în drum spre metrou. – Zarembo are gusturi proaste, umblă numai cu femei nasoale. De aceea m-am și mirat să-l văd cu așa o mândrețe.

Nika nu-l asculta pe Andri, întorcea mereu capul de teamă să nu se trezească cu grozavii colegi pe urna ei.

– Eu locuiesc în metrou, la „Obolon”, – spuse Hudzii în timp ce coborau cu scara rulantă.

El o ținea de braț și vorbea cu însuflețire.

– Cum, chiar în metrou? – întrebă Nika acru.

– Ei nu, nu chiar. O să vezi acuși, când o să ajungem la mine...

– Dar, Doamne iartă-mă! Poți să locuiești unde vrei, – răspunse ea. – Îți mulțumesc că m-ai ajutat să scap de cei doi pământăi.

¹ hryvnă – unitate monetară principală în Ucraina. (C. Ir.)

² Pe strada Hrușevskiy, au avut loc cele mai crâncene ciocniri între poporul răsculat și subunități ale regimului lui Viktor Ianukovyci din timpul

revoluției ucrainene din anii 2013-2014. (Nota orig. ucr.)

³ Foști pușcăriași pe care regimul lui Viktor Ianukovyci îi angaja pentru a-i înspăimânta și a-i împrăști pe demonstranți. (Nota orig. ucr.)

⁴ Hreșchatk – artera principală a Kievului. (Nota orig. ucr.)

⁵ Șuleavka – un raion al Kievului. (Nota orig. ucr.)

În stația subterană „Maidanul Independenței” se înghe-
siau oameni cu steaguri și panglici cu însemnele Uniunii
Europene. Printre ei treceau tăcuți, cu căști și uniforme de
camuflaj, membri ai autoapărării maidanului.
– Cu bine! – îi aruncă ea lui Hudzii și, fără a se mai uita
înapoi, se îndreptă spre stația „Hreșchatyk”.

În vagon, Nika se încălzi, simți mirosul de „Violete de
seară”, până atunci amortit de ger, și observă că se află în
centrul atenției. Curând, toți bărbații care se aflau în vagon

au înconjurat-o din toate părțile, iar cei mai obraznici îi
adresau complimente, gâfăiau, o măsurau cu nerușinare,
intrau în vorbă și-i propuneau să facă cunoștință. Din
toate părțile, spre ea se întindeau mâini care o atingeau,
o mângăiau, o ciupeau, o pipăiau, încercau să-i descheie
nasturii.
Fata o zbughi din vagon. Alerga cât putea de tare,
întorcând capul să-i vadă pe bărbații înnebuniți care-i
luaseră urma. Leși în grabă din subteran și simți cum o pișcă
gerul de obraji. Mirosul parfumului dispăru și se transformă

în fulgi care se roteau peste Șuleavka⁵. Și-n aceeași clipă
dispăru nu se știe unde gloata de bărbați înfierbântați, de
parcă ar fi fost o haită de ogari care a pierdut urma ciutei și
a ajuns pe o potecă greșită. Doar un vagabond zdrențaros
adulmeca întărit aerul geros și privea în urma femeii
speriate, a cărei siluetă se îndepărta, până dispăru în
însurarea viscolită a orașului înghețat.

Traducere din limba ucraineană
de **Corneliu IROD**

(Continuare din nr. 29)
Vechii slavi de pe Nipru, strămoșii poporului ucrainean,
aveau mulți zei, dar noi nu știm multe despre ei: în leto-
pisește s-au păstrat doar numele lor, cu unele însușiri lipsite
de însemnătate, care arătau cum erau acei zei. Strămoșii
noștri credeau în Svaroh, zeul focului, în Dajboh, zeul
soarelui, în Perun, zeul tunetului și al fulgerului, în Lelea,
în Veles, zeul vitelor cornute, în Colindă, în Streboh, în
minuni, în zâne ursitoare, în rusalce. Acum, în literatura
populară orală, abia se pot găsi câteva nume ale vechilor
zei, care sunt pomenite în letopisește. Astfel, în Rutenia,
există zicători precum: *Perun să te trăznească!*, *Dacă nu ar
exista Perun, mulți nu și-ar face cruce*. În Ucraina de est se
spune: *Vai de viața mea!* În cântecele de primăvară se cântă
despre maica Lada: *Binecuvântează-ne, maică, maică Lada,
maică, primăvara s-o chemăm!* Dar toate acestea au rămas
simple cuvinte pe care oamenii nici măcar nu le mai înțeleg.
Poporul ucrainean a uitat deja de tot de zeii săi vechi.

Cu toate acestea, în colinde, în cântecele de Anul Nou
și în alte creații populare, găsim și azi atâtea elemente
mitologice, încât, adunându-le pe toate, putem contura
câteva imagini mitice din trecut.

În colindele și în cântecele de Anul Nou, colindătorii
îl slăvesc pe gospodar, pe soția lui, pe fiul și pe fiica sa,
slăvesc familia pentru care cântă colindele. În unele colinde,
colindătorii îi slăvesc pe Hristos, pe Fecioara Maria, pe
Sf. Ilie, pe Sf. Vasile, pe Sf. Petru. Lăsând la o parte colindele
pur creștine, care amintesc de condacele și troparele de
Crăciun, lăsând la o parte colindele în care, pur și simplu,
se slăvește familia plugarului sau a cneazului, vom găsi
numeroase colinde și cântece de Anul Nou, în care familii-
le acestora sunt slăvite în cuvinte, în culori care nu pot fi
nicicum asociate nici cu familia plugarului din Ucraina, nici
cu familia vechiului cneaz ucrainean sau hatman. Acele
culori strălucitoare, acele însușiri neobișnuite se pot asocia
doar cu ființele mitologice ale vechii Ucraine: pentru a
le slăvi, poporul cânta colinde și cântece de Anul Nou în
timpurile preistorice.

În colindele și în cântecele de Anul Nou, noi vedem
familia vechilor zei ai luminii: domnul Gospodar, gospodina,
fiica-domnișoară și fiul lor, frumosul domnișor. Cum sunt
aceștia putem vedea clar într-o familie similară, despre care
se pomenește în colinde și în cântecele de Anul Nou: este
vorba despre familia aștrilor cerești, luna, soarele, steaua
și, împreună cu ele, ploaia mărunță.

Într-una dintre colinde, se vorbește cu claritate despre
acea familie cerească. Un oarecare Ivan a fost atacat de
tâlhari în munți și aceștia îl întreabă din ce neam este. El
le spune că tatăl său este luna cea limpede, mama sa este
soarele strălucitor, sora sa este steaua cea luminoasă, iar
fratele său este șoimul cenușiu. În alte colinde, în familia

de aștri cerești, în locul șoimului apare ploaia mărunță.
Toți se numesc zei în colinde. Ei sunt oaspeții domnului
gospodar, stau în curtea lui la mese îmbelșugate. Adunând
la un loc toate însușirile acelei familii cerești, așa cum apar
ele în colinde și în cântecele de Anul Nou, putem delimita
următoarele tipuri de vechi zei ai luminii la poporul
ucrainean: Domnul Gospodar, zeita Soare, zeita Stea,
zeul Tunet, zeita Nor și zeita Primăvară. Imaginea Lunii se
întrepătrunde adesea cu cea a Domnului Gospodar.

În colinde, Domnul Gospodar este zugrăvit în culori
care nu amintesc de un stăpân al familiei unui plugar sau al
unui cneaz. Domnul Gospodar este frumos, falnic, mândru
și bogat. El locuiește pe munte, într-o gospodărie mare.
Gospodăria lui este așezată pe șapte stâlpi, este îngrădită
cu un gard ghimpat de aur, are o poartă scumpă bătută în
aur. În curtea lui sunt poduri de aur și purpură, sunt mese

întinse. El stă la masă, numără banii și așteaptă oaspeții. În
jurul lui stau slugile, cu căciulile scoase. În fața lui, pe mese,
sunt lumânări de aur, pocale din aur cu vin, sunt colaci din
grâu de primăvară.

Gospodarul poartă o cămașă străvezie, albă ca zăpada,
spălată în Dunăre, zvântată pe un corn de bour, călcată în
biserică. El merge călare pe un cal alb, deși, în colinde, este
arareori descris ca un războinic, mai des fiind înfățișat stând
la masă, căzut pe gânduri și cu capul plecat sau stând în
biserică. Pe podurile de aur și purpură sosesc la el în vizită
zeii – soarele strălucitor, luna, stelele și ploaia mărunță.
Gospodarul însuși trece Dunărea pe podul de purpură spre
rai; este întâmpinat de îngeri, care îl duc la biserică, îl așază
la capătul tronului și țin o slujbă pentru el. În curtea sa, în
partea de sus, se află o biserică minunată cu trei ferestre,
în care luminează luna, soarele și stelele; în acea biserică,
slujba este ținută de însuși Fiul lui Dumnezeu.

Sub aceste culori se poate recunoaște vechea imagine
mitică a unui zeu luminos. Gospodarul nu este un războinic,
ci un om bătrân, serios și trist: îi place să se odihnească și
să stea; este chiar purtat în brațe de îngeri. El este doar
luminos, însă nu atât de strălucitor precum alte imagini
mitice. Curtea gospodarului are un caracter pur mitic:
vedem aur peste tot în curtea lui largă ca cerul, la fel cum
vedem pe cerul întins stelele de aur, luna, soarele strălucitor
și fulgerul de foc. Gardul cu spini de aur este, probabil,
fulgerul, deoarece spinul, în mitologia vedică, a crescut
din ghearele șoimului, în care s-a transformat Indra, zeul
tunetului și al fulgerului.

Podurile de aur și purpură, care nu sunt deloc necesare
pe pământ, arată că întreaga curte a gospodarului este
cerul întins, cu nori, curcubeu și razele de soare. Se poate
presupune că Gospodarul este cel mai mare dintre zei, dacă
la el vin alți zei, la fel cum la cneaz veneau în vizită boierii.
Domnul Gospodar este vârstnic zeu al luminii sau al cerului
de altădată, asemănător zeului indian Varun, care a creat
lumea și a pus pe cer soarele și stelele; este vechiul zeu
Svaroh, zeul luminii, cel mai mare dintre toți zeii, tatăl lui
Dajboh. Și nu poate fi nicio îndoială că Domnul Gospodar
este o străveche zeităte păgână.

Poporul ucrainean îl numește gospodar și acum, în zică-
tori, pe Dumnezeu: Dumnezeu este un gospodar bătrân,
are mai multe decât poate dăru; Dumnezeu este bogat, o
să ne dea și nouă. Gospodarul din colinde este numit simplu
dumnezeu: *A trecut luna pe cer. Sora stea îi spune: Vino la
mine să-l cauți pe dumnezeu! L-am găsit pe dumnezeu, pe
Domnul Gospodar.*

Aici Domnul Gospodar este numit nu doar dumnezeu,
ci chiar mai vârstnic decât luna și decât steaua.

Cristina SILAGHI
(Va urma)

PĂMÂNT

(Continuare de la pag. 4)

Umbla fercheș, în straie din cele mai bune și mai scumpe,
trăia fără grijă de azi pe mâine, și, în pofida înfățișării lui voi-
nicești, ar fi pierit ca un nevolnic, dacă n-ar fi fost soră-sa,
care, asemeni unui înger păzitor, avea grijă de toți ai casei și
nu lăsa pe nimeni să piară cu sufletul ori cu trupul.

La Parasenka ținea mai mult ca la orice pe lume. Toate
simțămintele lui calde, duioase, le revărsa asupra fetei
sfioase, care, ca o păsărică, se învârtea numai printre cei
vârstnici, alintându-se vesel când pe lângă unul, când pe
lângă altul.

Toate acestea nu micșorau însă grija Dokiei față de
viitorul fetei. Dokia simțea și vedea că e stâlpul casei în
care se adăpostesc bărbatul, fratele și fata ei, dar simțea
în același timp că puterile n-au să o mai țină multă vreme.
Prea des bolea, ca să nu cadă pradă grijilor legate de ziua
de mâine. Vedea doar o singură ieșire din această situație
tristă. Să își mărite fata. Numai că tocmai aici întâmpina
împotrivirea înverșunată a lui Vasyl. El își iubea fata în felul
lui. Tremura pentru ea și turba când nevastă-sa aducea
vorba pe departe de măritiș. De ce să plece fata atât de
repede din casă? N-avea el de unde să-i pună un blid de
mâncare dinainte? Pentru singurul lui copil? Ori era atât de
bătrân și de neputincios încât nu mai putea să muncească,
și ea trebuia să intre la stăpân? Oare pentru cine erau
ogoarele întinse, pentru cine se ridicau stogurile cu grâne,
dacă nu pentru ea?... Dar vitele lui, care luceau ca mătasea
pe pășune?...

Dacă Dokia (nevastă-sa avea vreo patruzeci și opt de
ani) oftează toată ziua, bună ziua, asta nu înseamnă că
el trebuie să-și alunge fata din casă. Pe ea întotdeauna o
nemulțumește câte ceva. Umblă ca o umbră, dar nimănui
nu-i pasă de ea, nimeni nu o ascultă. De asta e femeie, ca să
nu-i stea gura degeaba și să ofteze zi și noapte. Cândva însă
o să se sature de toate acestea și dacă ea nu o să-și închidă
gura de bună voie, are să i-o închidă el, și n-o să mai prindă
repede iarăși grai... El îi tot spune asta, i-o spune demult
– dar odată și odată...

Dokia plângea sau râdea cu amărăciune la asemenea
vorbe ale bărbatului ei, apoi tăcea. Să-l înfrunte era și mai
rău. Îl știa ea bine. Cu de-a sila nu dobândeia nimic. Și nici
nu-i putea spune de la obraz că tocmai beția lui a silit-o să
ia astfel de hotărâre. Ar fi sărit cu toporul la ea.

(Va urma)

Din universul etnografic ucrainean

NUNTA TRADIȚIONALĂ UCRAINEANĂ din Poienile de sub Munte – Maramureș

Jocul miresei

Jocul miresei se desfășoară în camera unde este ospățul, făcându-se loc, la mijloc, pentru dans. Jocul este deschis de naș, după care, fiecare nuntaș, doritor să joace cu mireasa, de la mic la mare, indiferent de vârstă, pune bani într-un lighean ținut de naș și dansează cu mireasa câteva secunde. Bani miresei se împart cu muzicanții. Durata jocului este dirijată tot de naș, acesta bătând de 3 ori cu lingura în lighean pentru întreruperea dansului, atunci când consideră de cuviință. Jocul miresei poate dura chiar și o oră, fiindcă vin să joace mireasa și copiii, și tinerii, și prietenele, și orice invitat de la nuntă. Bani se mai pot pune și în buzunarul de la jocul miresei, aceștia nemaîmpărțindu-se cu muzicanții. Jocul miresei îl încheie mirele.

Scoaterea vălului miresei

După ce se încheie jocul miresei, urmează încă un moment dedicat acesteia, un moment trist pentru ea, și anume scoaterea vălului și înlocuirea acestuia cu baticul. Acest ritual este făcut de nași: nașul împinge de 3 ori cununa de pe cap cu ajutorul unui colac. Mirele susține cununa și o pune la loc, dar, într-un final, nașul reușește să dea jos cununa, apoi nașa îi scoate vâlul (poțesea), și mirele îi pune baticul pe cap. Înlocuirea cununii cu batic simbolizează trecerea de la statutul de fată la statutul de femeie măritată.

Descusutul steagului

Acest moment este dedicat mirelui. Stegarii descos steagul, unul ține bota, iar celălalt descoase, începând cu florile de pe steag. Prima floare este oferită mirelui, iar restul, nuntașilor. După ce steagul este descusut, se iau clopoșii și se toarnă în ei horincă; se oferă mirilor, iar aceștia trebuie să bea repede, la întrecere. Cel care termină primul trebuie să sune tare din clopoșel, acest obicei însemnând vorbitul devreme al copiilor.

Descusutul steagului simbolizează finalizarea acestui ceremonial al nunții, dar și trecerea mirelui la statutul de bărbat însurat.

După acest moment, mirii taie tortul și îl împart nuntașilor.

În încheiere, mirii închină cu toți nuntașii, mulțumindu-le pentru prezență și pentru darul adus, apoi fiecare pleacă la casa lui. Mirii îi conduc pe nași acasă cu muzică.

În zilele noastre, nunta prezentată mai sus, cu toate tradițiile și obiceiurile ei, se rezumă la o singură noapte.

A doua zi după nuntă

A doua zi după nuntă, nașii pregătesc și ei un ospăț în cinstea finilor. Finii aduc muzicanți pentru a da suflet petrecerii. De asemenea, finii mai au datoria de a le aduce acasă nașilor colacii și horinca dăruite la nuntă. Finii sunt însoțiți de stegari și de druște, dar și de neamurile apropiate. Nașii, în schimbul colacilor, pun în straița mirilor porumb, acesta simbolizând sămânța pentru începerea gospodăritului.

Nașii sunt părinți spirituali pentru miri, ei au rolul și datoria de a veghea asupra lor, de a-i îndruma în viață și, cel mai important lucru în comunitatea din Poienile de sub Munte, există un obicei legat de nași, de a păstra nașii de cununie pentru botezul copiilor.

Nașii și finii păstrează legătura toată viața și se respectă din generație în generație.

Tot a doua zi după nuntă, mireasa însoțită de mire merge acasă la părinții săi pentru a-și aduce zestrea.

După nuntă, tinerii căsătoriți mai poartă câteva zile simbolurile hainelor de miri. Mai demult, mireasa trebuia să poarte cununa prin sat timp de 6 săptămâni, ca simbol al purității ei până la căsătorie. Dacă cineva ar fi știut că mireasa nu a fost virgină până la nunta ei, avea dreptul să ia un băț și să îi dea jos cununa în public, făcând-o de rușine. Acest obicei a fost schimbat odată cu trecerea timpului, motivul fiind evoluția și emanciparea oamenilor.

Nunta prezentată este unică din multe puncte de vedere. Deși comunitatea ucraineană are tradiții și obiceiuri asemănătoare, totuși fiecare zonă are obiceiuri specifice.

Irina NĂSUI

• Rescrieri poetice •

Lucian PERȚA

DE VORBĂ CU GALBENUL CE CADE

(după poezia „De vorbă în galbenul ce cade” a Sarei-Marta DEAC, *Ecouri ucrainene*, nr. 29/2021)

Valuri de uimire mă încearcă,
Frunzele toate au îngălbenit,
Îmi tremură glasul de parcă
Asist la propriu-mi sfârșit.

Dar viața în toate-i stăpână,
Voi, frunzelor, le-ncurajez, nu muriți, ci
Vă odihniți numai în țărână
Și la primăvară iar frunze veți fi!

Istovită de explicații, mă întind
La încă umbra unor copaci,
Și gânduri galbene mă cuprind:
Ce poți totuși în toamnă să faci,
Pentru frunzele căzute grămadă
Sub copacii mei din livadă?

Simt deodată cum un gând mă străbate
Și cum tot ce se-ntâmplă are un rost:
O să adun de acum frunzele căzute
Și bine mărunțite, o să le fac compost!

Mihai VOLOȘCIUC

Întors din pribegie-ndelungată

E cumplit de trist, când vii din pribegie,
Din una-ndelungată, grea,
Iar casa părintească o găsești pustie,
În care nu mai sunt nici tata și nici mama ta.

Găsești ușa casei încuiată,
În ea demult lumina caldă s-o fi stins,
Acuma-i stăpânită de-ntuneric toată,
Fiorul rece lăuntru l-a cuprins.

În toată casa se-ntinde o liniște moartă –
Nu-i în ea nici mișcare, nici glasul cuiva,
N-aud vocea mamei domoală și caldă,
Cu care mă mângâiasă de-atâtea ori cândva...

Această voce caldă-a mamei mele
Mi-a fost îmbrățișarea-n care ea mă legăna,

Iar eu o-nchipuiam un înger între stele,
Lucind mereu alături de steaua mea.

Dar iată că, nepăsători, zburară anii,
Ducându-mă pe mine parcă na Sibir,
Și-n acest timp părinții mei, sărmanii,
Tot așteptându-mă, s-au dus pe rând în cimitir.

De aceea azi, când m-am întors din pribegie,
Tăcerea casei părintești mă face iar să plâng –
E goală, părăsită, moartă și pustie,
Stăpânii ei de mult pe lumea asta nu mai sunt.

Veneam cu sufletul prea plin de bucurie –
Celor dragi le aduceam din depărtări un dar,
Însă-amărăciunea mea nimeni n-o știe,
Că n-am cui și c-am venit cu darul în zadar.

Cu toate-acestea,-mi umple sufletul mândria,
Că am ajuns acasă după-o despărțire grea,
Că, în sfârșit, mă aflu iar în România,
Din care jur că nu voi mai pleca!

ANUNȚ

Stimați corespondenți, cititori și colaboratori ai revistei *Ecouri ucrainene*, vă informăm asupra faptului că începând cu luna septembrie, noua adresă de email a redacției noastre este

ecouri.ucrainene@uur.ro

Vă mulțumim!

Ecouri ucrainene
ISSN 2668-7615
ISSN-L 2668-7615
www.uur.ro

Redactor-șef – **Mihaela Herbil**
Redactor – **Corneliu Irod**
Tehnoredactor – **Iryna Moisei**

Colegiul redacțional:
Ioan Herbil, Ioan Reboșapcă,
Sara Marta Deac

Adresa redacției:
Str. Radu Popescu 15, Sector 1, București
Tel./fax: +40 21.222.07.37
E-mail: ecouri.ucrainene@uur.ro

Responsabilitatea conținutului
materialelor publicate revine,
în totalitate, autorilor acestora.